

ВІН СТАВ ТРУДІВНИКОМ

У матері троє дітей — дочки Наталочка, Оля й маленький-маленький син Олег. Йому тільки два роки. Він часто питається мами й сестричок: «А це що? А чому голуб літає, а курка не літає?»

У суботу мама сказала дочкам:

— Давайте підметемо подвір'я. Багато назбиралося сміття.

Мама, Наталочка й Оля взяли віники й стали підмітати подвір'я. Сміття зібрали в купу, віднесли на город і запалили.

Горить сміття. А малий Олег побачив на подвір'ї соломинку. Узяв її і поніс до вогнища. Віддав матері й каже:

— Ось я підібрав соломинку.

Мати взяла з рук Олега соломинку й кинула у вогнище.

— Сьогодні в нашого Олега велике свято, — каже мати дочкам.

— Яке свято? — дивуються Наталочка й Оля.

— Він став трудівником.

ЯК ЖЕ ВСЕ ЦЕ БУЛО БЕЗ МЕНЕ!

Яринці сім років. Завтра їй до школи. Відчинила мама шафу, виклала всі платтячка Яринчині, приміряє і думає, яке одягти доньці на шкільне свято.

Побачила Яринка серед того усього маленьку-маленьку сорочечку — трошки більшу від маминої руки й трошки меншу від таткової.

— Це ж твоя перша сорочечка, — хвалиться мама.

Яринка сплеснула руками:

— А чи довго ж я була така маленька?

— Ні, не довго, з тиждень.

— А перед цим?

— Перед цим тебе не було.

Дівчинка дивилась на маму широко відкритими очима.

— Як же це так — мене не було?.. А все довкола: дерева, квіти, кіт, голуби — все це було?

— Це все було.

— Як же це все було без мене?

ЧОРНОГУЗ І ДІВЧИНКА

Наталочка питається в мами й тата:

— А звідки я взялась?

— Ти народилась, — каже мама.

— Як це народилась? — дивується дівчинка.

— Тебе якось рано-вранці чорногуз приніс, — каже мама. — Приніс, постукав у вікно, ми з татом вийшли й узяли тебе в чорногуза.

— А де ж узяв мене чорногуз? — ще більше здивувалась Наталочка.

— Піди поспитай у нього.

Пішла Наталочка на луки. Стоїть чорногуз у червоних чоботях, ногу підняв.

Дивиться Наталочка на червоні чобітки — в неї точнісінько такі. «Виходить, справді чорногуз приніс мене мамі й татові», — думає дівчинка. Та й забула спитати, де ж він її узяв. Прибігла мерщій додому й знову питає маму:

— Чорногуз мене приніс у червоних чобітках?

— Ні, без чобітків.

— Як це так? У нього ж такі самі червоні чобітки, як і в мене.

— Це ми йому дали червоні чобітки такі, як у тебе. За те, що нам приніс такий цінний подарунок.

НІЧ ТА БІЛА СОРОЧКА

Жив із мамою маленький-маленький хлопчик. Він недавно навчився говорити.

У хлопчика була сніжно-біла сорочка. Мама випрала її й повісила на паркані сушитись.

Находила ніч.

Хлопчик і каже матері:

— Мамо, я піду зніму з паркана сорочку.

— Навіщо? — дивується мама.

— Ніч доторкнеться до білої сорочки... Сорочка стане чорна... Що я одягну?

НАЙЛАСКАВІШІ РУКИ

Маленька дівчинка приїхала з мамою у велике місто. Пішли вони на базар. Мама вела доньку за руку. Дівчинка побачила щось цікаве. На radoщах заплескала в долоні. І загубилася в юрбі. Загубилась і заплакала:

— Мамо!.. Де моя мама?

Люди оточили дівчинку й питають:

— Як тебе звать, дівчинко?

— Оля.

— А маму як звать? Скажи, ми зараз її знайдемо.

— Маму звать... мама... матуся.

Люди усміхнулись. І знову питають:

— Ну, скажи, які в твоєї мами очі: карі, сині, блакитні, сірі?

— Очі у неї... найдобріші...

— А коси? Які в мами коси — чорні, русі?

— Коси... найкрасивіші...

Знов усміхнулись люди. Питають:

— Ну, скажи, які в неї руки? Може, якась родимка у неї на руках є, згадай.

— Руки у неї... найласкавіші.

Пішли люди й оголосили по радіо:

«Загубилася дівчинка. У її мами найдобріші очі, найкрасивіші коси, найласкавіші в світі руки».

І мама знайшлася.

ЩОБ НЕ НАКОЛОВСЯ

Дівчинка Зоя гуляла в саду. Вона підійшла до акації. На акації гострі-прегострі колючки.

Над акацією літає барвистий метелик. Ой, як же йому не страшно літати! Налетить на колючку — що ж тоді буде!

Підійшла Зоя до акації. Зломила одну колючку, другу, третю.

Мама побачила й питає:

— Що ти робиш, Зою? Навіщо колючки зламуєш?

— Щоб метелик не наколовся, — відповіла Зоя.

НЕ ВИДНО, БО НІЧ

Юля попросила в мами великий аркуш паперу.

— Навіщо тобі папір?

— Я намалюю всіх, хто живе в моїй кімнатці.

Дала мама аркуш паперу, сіла Юля за стіл і ну малювати.

За півгодини приносить мамі малюнок. Аркуш уже не білий, а чорний.

— Дивіться, мамо, що я намалювала, — радісно щебече Юля. — Ось ліжко, ось я сплю в ліжку. Під ліжком на килимку вогнегривий кінь. Поруч зі мною моя лялька Меланка. Рибка в акваріумі спить, кіт спить, а за вікном метелиця.

— Але чому ж нічого цього не видно? — питає мати. — Де ж тут ліжечко, де вогнегривий кінь, де лялька і кіт?

— Не видно, бо ніч, — каже Юля.

І подумала: «Як це мама того не розуміє?»

ОДИН-ЄДИНИЙ КАМІНЕЦЬ ІЗ ВЕСЕЛКОЮ

Вітя грався в піску на березі річки. Він будував казковий палац із високою вежею.

Щось блиснуло в піску, і Вітя побачив камінець. Невеликий, мов горобине яйце, але якийсь незвичайний. Він блищав різнобарвними кристаликами, як веселка.

Вітя замилювався дивним камінцем. Забув уже й про казковий палац з піску й пішов додому.

На зеленій галявині зустрів хлопців. Показав їм камінець. Хлопці дивувались, як грає веселка.

Кожен став пропонувати щось Віті за той камінець. Один дає маленький ніжик із чотирма лезами, другий — м'яч, третій — вудку, четвертий — електричний ліхтарик.

А Вітя не хоче міняти ні на що.

— Чого ти не хочеш помінятися? — питає той, що давав ліхтарик.

— Бо він один-єдиний у цілім світі, — відповідає Вітя.
— Такого більше ніде немає.

ЧОРНОБРИВЦІ

Тихий осінній вечір. Заходить сонце. У блакитному небі — ключ журавлів. Наша бабуся сидить на лавці біля тину, дивиться на захід сонця. Я питаю:

— Бабусю, скажіть, для чого людина живе на світі?

Бабуся всміхнулася й каже:

— Щоб жити вічно.

Я не міг цього збагнути. Як це — жити вічно?

Бабуся каже:

— Ходімо до саду.

Пішли ми до саду. Там доцвітали чорнобривці. Бабуся збирала жменьку сухого насіння квітів, зав'язала у вузлик.

— Почекай до весни, — зрозумієш, — сказала вона й поклала вузлик із насінням чорнобривців у сухий куточок.

Настала весна. Ми з бабусею посіяли на грядці насіння. Зійшло, піднялося, зацвіло. Які вони красиві, ці чорнобривці. Кращі, ніж восени.

— Ось і людина живе, щоб вічно жила її краса, — сказала бабуся. — Батьки живуть, щоб виховувати дітей. А діти потім народжують своїх дітей, щоб вічно жив людський рід.

— А для чого живе людський рід? — знову питаю я.

— Для щастя.

ЯК НІНА НЕ ЗЛЯКАЛАСЬ ГУСАКА

Ніна йшла з дому в дитячий садок. На стежці сидів великий білий гусак. А поруч із ним десяток менших гусей і чимало гусенят.

Ніна з острахом глянула на гусака. Який він великий і страшний, який у нього довгий дзьоб.

Боязко оглядаючись, вона зійшла зі стежки, щоб його обминути. А гусак витягнув шию, зашипів, підбіг до Ніни й ущипнув за ногу. Гуси весело гелготили.

Ніна заплакала й утекла додому.

Вона розповіла мамі, як на неї напав гусак.

Мама сказала Ніні:

— Не треба боятися, він і не нападатиме. Дивись сміливо, йди прямо на нього, не обминай.

Ніна знову пішла тією самою стежкою. На стежці сидів гусак, а поруч із ним — гуси й гусенята.

Ніна сміливо дивилася на гусака. Він сидів на стежці й ніби чекав, що ж воно буде.

А Ніна ішла прямо на нього й думала: «Не боюсь я тебе».

Гусак злякався й побіг оглядаючись, а за ним поковиляли гуси й гусенята.

А Ніна сміливо йшла стежкою.

Гуси про щось тривожно загелготали.

А ДЕ Ж ПОДІВСЯ ТОЙ ХЛОПЧИК?

Одного разу Петрик пішов з дідусем до ставка рибу ловити. Сіли на березі, закинули вудки. Дідусь і розповідає Петрикові:

— Коли я був маленький хлопчик, — ось такий, як ти, — тут було глибоко-глибоко. Отакенні коропи водилися...

— Дідусю, невже ви були маленький хлопчик? — здивувався Петрик.

— Був... Ось тут купався, тут і рибу ловив.

— А де ж подівся той хлопчик? — здивувався Петрик.

ЯК ОЛЕНКА ХОТІЛА ВЕСНУ НАБЛИЗИТИ

На стіні висить відривний календар. Сьогодні — п'яте січня. Оленка маленька, їй усього три роки, але вона знає: щодня з календаря відривають один листочок. Вона питається бабусі:

— Покажіть, де буде весна.

Бабуся їй показує.

Оленка сумує: як багато ще листочків треба зірвати.

Вночі Оленка тихенько встала та й ну відривати один за одним листочки. Аж до весни відірвала. Листочки зібрала, поклала під подушку й заснула.

І сниться їй весна. Прокинулась на світанку. Підійшла до бабусинового ліжка:

— Бабусю, вставайте, весна прийшла. Бабуся здивовано поглядає на Оленку.

— Дивіться, на календарі вже весняний листочок.

Бабуся усміхнулась і каже:

— Листочок весняний, а мороз зимовий. Глянь у вікно. Що там — зима чи весна?

Оленка подивилась у вікно: а й справді — що?

СОРОМНО ПЕРЕД СОЛОВЕЙКОМ

Оля й Ліда надумали сходити до лісу. Ішли та й ішли, в дорозі стомились та й сіли на траві перепочити.

Витягли з сумки хліб, масло, ячка та й підобідують. Коли це на дерево сів соловейко і заспівав. Зачаровані його красивим співом, Оля й Ліда сиділи й боялися поворухнутись.

Аж тут він замовк.

Оля зібрала недоїдки й шматки газети, кинула під кущ.

Ліда зібрала недоїдки, загорнула в газету й поклала в сумку.

— Навіщо ти зібрала сміття? — запитала Оля. — Це ж у лісі... Ніхто не бачить...

— Соромно перед соловейком... — тихо відповіла Ліда.

ЛЯЛЬКА З ВІДБИТОЮ РУЧКОЮ

Була в дівчинки лялька. Якось вона впала, і в неї відбилася ручка. Дівчинка стала їй перев'язувати рану. Щодня бинтувала, обережно зав'язувала. І лялька Зоя усміхалась — їй подобались турботи дівчинки.

Та ось мама принесла дівчинці з крамниці нову ляльку, Ліну. В розкішному блакитному платті, з великою русою косою. Пальчики в ляльки тоненькі. На пальці — перстень. Очі розплющуються і заплющуються. Покладе дівчинка ляльку — вона каже: «На добраніч!» Підведе її — каже: «Доброго ранку!»

Цілий день не розлучалася дівчинка з Ліною. Розплела косу, вплела нові стрічки. Поклала Ліну в ліжечко — і вона сказала: «На добраніч!»

Коли чує дівчинка: хтось тихенько плаче. Та це ж Зоя. Дівчинка поклала її на канапу, лицем до стіни, та й забула. Зої стало прикро: відчула вона себе самотньою і заплакала.

Соромно стало дівчинці. Підняла вона Зою, пригорнула до серця, поцілувала. Перев'язала покалічену ручку. Усміхнулася тоді Зоя, розтулила губки й щось прошепотіла. Це вона сказала дівчинці:

— Я ж твоя, правда? Не забувай мене ніколи.

ХАЙ Я БУДУ ВАША, БАБУСЮ

На краю села живе старенька бабуся Марина.

— У неї немає нікого-нікогісінько, — часто говорить матуся маленькій Марійці.

Марійка з матусею живуть через дорогу від бабусі Марини.

Устане вранці Марійка, гляне на бабусине подвір'я: сидить старенька на стільчику, гріється на сонці й пильно-пильно дивиться на неї, Марійку.

Марійка біжить до бабусі, вітається:

— Добрий день, бабусю.

— Добрий день, Марійко, — радісно відповідає бабуся.

— Посидь біля мене, дитино.

Марійка посидить трохи, послухає казку. Але довго сидіти не хочеться. Ваблять луки — он скільки метеликів там літає. Вабить річка — який пісочок чистий там на березі, яка вода тепла...

Марійка збирається йти, а бабуся зітхає.

— Чого ви зітхаєте, бабусю?

— Бо нікому й слова промовити. Одна я, однісінька...

— Хай я буду ваша, бабусю, — тихо шепоче Марійка й цілує її в старечу, зморщену щоку.

— Добре, дитинко, будеш моя, — усміхається бабуся Марина.

До вечора Марійка бігає в лузі, купається, милується метеликами. А тоді й прибіжить на бабусине подвір'ячко й защебече:

— Я не забула, що я ваша, бабусю! Тільки в лузі бігати хочеться!

ЯК ДІВЧИНКА ПОБАЧИЛА СЕБЕ

Якось Софійка завередувала, їй хотілось іти гуляти, а мама каже:

— Спочатку поснідай, а тоді й іди. От вона й розплакалась.

Вона думала, що мама проситиме: «Мила доню, ну, йди поснідай, будь ласка». Але мама не просила. Вона сказала:

— Ну, що ж, не хочеш їсти — іди гуляй. Але до обіду нічого не їстимеш.

Сказала це мама і вийшла з кімнати. Софійка ще більше розревілась. Коли це крізь сльози вона побачила себе в люстерку, що стояло на столі. Спершу Софійка не второпала, що то за дівчинка в люстерку. Чого в неї скривлене личко з червоними очима, чого по личку розмазані сльози? Від здивування Софійка перестала плакати й здогадалась: то це ж її відображення в люстерку.

Софійці стало соромно. Невже це вона?

Софійка оглянулась: чи не бачить мама, яка вона против-на в сльозах.

Мама не було. Софійка мерщій витерла сльози.

Від того часу вона більше ніколи не вередувала. Та іноді хотілось покапризувати. Бувало, вже й губки у неї кривились, і на очах тремтіли сльози, та враз вона згадувала люстерко і їй ставало соромно.

Так люстерко допомогло Софійці побачити себе.

БО Я ЛЮДИНА

Вечоріло. Дорогою ішли два подорожні: батько й малий син. Посеред дороги лежав камінь. Батько не помітив його, спіткнувся й забив ногу. Йому заболіло. Крекчучи, він обійшов камінь і, взявши хлопчика за руку, пішов далі.

Другого дня батько з сином ішли тою самою дорогою назад. Батько знов не помітив каменя, знов спіткнувся й забив ногу.

Третього дня батько й син знов ішли тою самою дорогою. До каменя ще було далеко. Батько сказав синові:

— Дивись уважно, сину. Треба обминути камінь.

Ось і те місце, де батько двічі спіткнувся й забив ногу. Вони зменшили ходу, але каменя вже не було. На обочині дороги сидів сивий дід.

— Дідусю, — питає хлопчик, — ви тут не бачили каменя?

— Я прибрав його з дороги.

— Ви теж спіткнулися й забили ногу?

— Ні, я не спіткнувся й не забив ногу.

— Чого ж ви прибрали камінь?

— Бо я людина.

Хлопчик став та й думає.

— Тату, — питає він, — а хіба ви не людина?

